

TERE, EESTI MUUSIKAELU!

"Teater. Muusika. Kino" toob lugejani mosaiikpildi Eesti muusikaelust nii, nagu näeb seda osa erinevate muusikavaldkondade ja põlvkondade esindajaid. Rõõmustab lootusrikas üldhoiak vaatamata lugematuile probleemidele.

Palusime vastata järgmistele küsimustele:

1. Tähelepanuväärseim sündmus Eesti muusikaelus 1993. aastal?
2. Millist muutust ootate Eesti muusikaelus algaval aastal?

KRISTEL PAPP

(muusikateadlane):

kirjutatud 15.11.93

1. Ma ei tea, mis võiks olla see üks - suur ja määrav. Vahest Pärdi "Te Deumi" laserplaadi ilmumine Kaljuste koori ja Kammerorkestri ettekandes? Tallinna Kammerorkestri teke, lõpuks ometi? Neeme Järvi kontserdid? Pigem pudeneb muusika-aasta 1993 väiksemateks nädala- või kuusündmusteks, mis siiski meie muusikamõistmist avardanud ja rikastanud. Lisaks mainitud asjadele Mustoneni sümfooniatohtlengendused, Schönbergi kooriteoste Eesti esmaesitused (kammerkoor "Mainor" ja Olari Elts), NYJD-Ensemble'i kujunemine. Tegevustihe hilissügis toob ilmselt veel mõndagi erikategooriasse küündivat. Nädala pärast algab "NYJD '93", õigupoolest just sealt ootan tippelamusi. Homme kõlab esmakordselt eesti interpretide esituses Schönbergi "Pierrot lunaire" originaalkeeles ning kontratenoriga tavapärase naisääle asemel (esitavad Taniel Kirikal, Mihkel Peäske, Tarmo Pajusaar, Kaido Välja, Kirti-Kai Loorand, Kaido Kelder, Riine Pajusaar ja Andrus Kallastu). Äsja rõõmustas Pille Lille, Meeli Kallastu ja Vello Jürna Puccini-tunetus maestro Cillario juhutatud "Boheemis". Britteni "Albert Herringu" paigutaksin teatrisündmuste alla.

2. Soovin, et muutuks ERSO suhtumine. ERSO langus on minu meelest tingitud orkestri konservatiivsema osa mentaliteedist, kus kummaliselt segunevad enesekesksus (peaaegu ükski elav dirigent ei kõlba) ja enese alavääristamine (kas või bussipõrandal, aga ikka välismaale kõrvalistesse saalidesse harrastuspianisti saatma!). Palgaskandaal hooaja alguses näitas, et kultuuri vallas leidub kahjuks väga vähe kompetentseid ja laia silmaringiga mänedžere.

Eesti Muusikaakadeemia uue maja ehitamist ei ole siin vist mõtet puudutada.

ERKKI-SVEN TÜÜR

(helilooja):

1. Minu jaoks on tippfakt, et Eesti Filharmoonia Kammerkoori ja Tallinna Kammerorkestriga salvestati laserplaat Arvo Pärdi muusikaga. Seda just seetõttu, et tegemist on kõige puhtama eesti muusika sündmusega, mis on samaaegselt osutunud suursündmuseks ka rahvusvahelises muusikaelus.

2. Loodan väga, et kasvavast rahapuudusest hoolimata ei vaju Eesti muusikaelu provintsslikku eraldatusse. Tahaksin näha noori võimekaid kultuurimänedžere, kes tänastes oludes suudaksid edukalt lahendada finantsprobleeme.

URMAS SISASK

(helilooja):

intervjuu

1. Mõeldud aastal oli mul ohtlalt loomingulisi tegemisi, nagu näiteks plaadistused ja tellimustööde kirjutamine, mistõttu polnud paljudel tähtsatel üritustel osalemine võimalik. Aga väga eredalt on meelde jäänud Lehtse valla muusikafestival. Sündmus ise oli ju näiliselt ebaoluline, toimus maakohas, ent see, et seal õnnestus kümne päeva jooksul teha 15 kontserti ja sealjuures korralduse poole pealt kulutada mitte ainsatki senti, on tähelepanuväärne. Ka see, et festival lõppes suurejooneliselt Euroopa noortekoori *Vox Europae* kontserdiga, kus toimus ka minu šamanistliku hõnguga teose "Libera me" esiettekannet.

Teine väga ilus sündmus oli Rapla kirikumuusika päevade avamine minu sünnikohas Raplas, kus me koos Tallinna Kaarli koguduse kooriga Ene Üleoja juhatusel laulsime "Eesti missat", mida esitatakse ka eeloleval üldlaulupeol.

2. Loomulikult tahaksin sellist muutust, et ükskord ometi hakkaks valitsus mõtlema kultuurile ja haridusele, mida ta siiani veel teinud pole. Kultuuri ja hariduse pealt aina kärbitakse, ehkki sealt pole enam midagi kärpida. Ühesõnaga - raha õigetes kättesse ja inimestele kultuuri! Ilma haridu-

„Estonia“ teatri seitsmes „Boheem“ jõudis vaatajate ette 12. novembril 1993. Maailmalavade ühe sagedamini lavastatava ooperini jõudis „Estonia“ teater juba 1926. aastal, 20 aastat pärast esimest ooperikatsetust ja kümnekond aastat pärast seda, kui ooperietendusi oma jõududega välja hakati tooma. Tolles esimeses „Boheemis“ tegid kaasa meie teatri ajaloo suurkujud Olga Mikk-Krull Mimina, Ida Aav-Loo (siis veel ainult Loo) ja Helmi Einer Musettana, Karl Ots Rodolfona ja Aleksander Arder Marcellona. Mimesid on „Estonia“ teatri laval seni kokku esinenud 11, lisaks Olga Mikule Made Päts (1926), Tooni Kroon (1936), Liidia Aarde (1943), Linda Sellistemägi (1943, 1947), Marta Rungi (1947), Tiina Jaaksoo ja Paula Padrik (1962), Maarja Haamer, Mare Jõgeva ja Sirje Puura (1977). 1993. aasta lavastus lisab esialgu veel kolm Mimid: Meeli Kallastu, Nadia Kurem ja Pille Lill. Rodolfosid on laval käinud tunduvalt vähem, lisaks Karl Otsale veel Aleksander Viikholm (1926), Eedo Karrisoo (1936), Martin Taras (1936, 1943, 1947), Jaan Haabjäär (1943), Heino Otto (1947), Kalju Karask (1962, 1977), Hendrik Krumm (1962, 1977), Rostislav Gurjev. 1993. aasta lisab Ivo Kuuse ja Vello Jürna. Kui hakata veel minevikuradadel heietama, siis tuleks kindlasti meenutada Georg Otsa Marcellot ja Veera Neluse Musettat..

Nüüd on „Boheem“ pärast 17aastast vaheaega taas „Estonia“ laval, ja mitmeti erilise lavastusena. Kõigepealt, muusikajuhina tegi suure süvenemisega tööd itaalia dirigent Carlo Fellice Cillario. 1915. aastal sündinud maestro ei suuda kokku lugeda, mitu korda on ta erinevaid „Boheemi“ lavastusi juhitanud, küll on aga aukartustäratav nende solistide loetelu, kes tema käe all selles ooperis laulnud: Victoria de los Angeles, Renata Tebaldi, Mirella Freni, Montserrat Caballe, Luciano Pavarotti

C.F. Cillario nimetab „Boheemi“ Puccini ja kogu muusikaliteratuuri tõeliseks meistriteoseks ja vaidleb vastu kõikvõimalikele kriitikutele, kes Cillario interpreteerimiskunsti tipuks peavad hoopis „Toscat“. Kerge naeratusega kommenteeris maestro, et muidugi, „Tosca“ oli Zeffirelli lavastus ja nimiosa laulis Maria Callas. Nii et side maailma

ooperiteatri megatähtedega on maestro kaudu otseselt ka Eestisse jõudnud.

Lavastaja Arne Mikule on "Boheem" alles teine kokkupuude Puccini ooperiloominguga – esimene oli triptühhon ("Mantel", "Ode Angelica" ja "Gianni Schicchi") 1972. aastal.

Kunstnikutöö tegi noor Ann Lumiste, kellele see on esimene kokkupuude ooperiteatriga. Funktsionaalne lavakujundus on mitmeti ootamatu ja pakub üllatusi.

"Boheem" on noorte inimeste lugu. Kahe inimese – Rodolfo ja Mimi lugu, nelja kunstniku lugu, vaesuse lugu, geniaalsuse lugu, lugu aastast 1830 ja tänases päevas. Lugu magusast valust mis muutub pärisvaluks.

Kui Puccini Torre del Lagos oma "Boheemi" kirjutas, moodustasid tema sõbrad "La Boheme'i" klubi, mille aupresident oli Puccini. Säärane on selle klubi põhikiri:

1. La Boheme'i klubi liikmed töötavad klubi asutamise vaimule truuks jäädes elada hästi ja süüa veel paremini.

2. Irisejaid, pedante, toidunarrijaid, lollpäid, torisejaid ja teisi sääraseid tüüpe sisse ei lasta ja klubi liikmed ajavad nad minema.

3. President toimib vaidlustes lepitajana, kuid töötab takistada varahoidjat liikmetelt toetussummade kogumisel.

4. Varahoidjal on volitused klubi rahadega jalga lasta.

5. Klubiruumi valgustatakse parafiinlambiga. Kui parafiin on otsa lõppenud, kasutatakse klubiliikmete moccoli't (moccoli tähendab nii küünlajuppe kui ka vandesõna).

6. Aus kaardimäng on keelatud.

7. Vaikus on keelatud.

8. Tarkus on lubatud ainult erijuhtudel.

"Boheemi" uuslavastust juhatavad Carlo Felice Cillario, Eri Klas ja Arvo Volmer, lavastaja on Arne Mikk, kunstnik Ann Lumiste, peaosalised: Mimi – Meeli Kallastu, Nadia Kurem, Pille Lill; Rodolfo – Vello Jürna, Ivo Kuusk; Musetta – Anu Kaal, Nadia Kurem, Sirje Puura; Marcello – Väino Puura, Tarmo Sild; Colline – Mart Laur, Mart Mikk; Schaunard – Rauno Elp, Rando Piho, Villu Valdmaa.

Ülal: Rodolfo (Vello Jürna) ja Mimi (Pille Lill).

Vasakul: maestro Carlo Felice Cillario.

Foto Raigo Pajula

Lk 27: Alcindoro (Tiit Tralla), Musetta (Nadia Kurem) ja Marcello (Tarmo Sild).

Toimetuselst:

Arne Miku ja Carlo Felice Cillario ühistööna on seekordne "Boheem" "Estonia" ooperilavastuste seas kindlasti väljapaistval kohal. "Boheem" on ooper noortest ja "Estonia" laval ongi noored lauljad – andekad, ilusate häälega, hea lavalise liikumisega.

Pille Lill, kelle täienduskursused Londoni tippõppeasutuses Guildhall School of Music and Drama on veel pooleli, võlus Mimi osas oma loomuliku ja siira esinemisega. Tema hääl kõlas pingutuseta nii jõulises fortes kui ka puhtas õrnas pianos. Pille Lillil on hea lavaväljumine ja ansambli tunnetus. Mimi osa oli tema debüüt "Estonias" ja publik võitis andeka laulja vaimustusega vastu.

Meeli Kallastu Mimi on tütarlapselikum, pehmem, kaitsetum. Ta on Rodolfose piiritult armunud ja usaldav. Meeli Kallastu soov ja tämbriga kaunis hääl, mis voolab vabalt

ja ühtlaselt kõigis registrites, on juba varem tähelepanu äratanud. Mini-Kallas (või ehk Callas!) hakkas Meelit hellitavalt kutsuma maestro Cillario.

Vello Jürnal on erakordselt väljendusrikas jõuline ja paindlik tenor, tulvil värve, kirge ja dramatismi. Rodolfo romantiline armastus, mure Mimi tervise pärast ja ahastus paratamatu lõpu saabudes on antud suure emotsionaalse pingega. Võib öelda, et meie laval on tõeline esimene armastaja – meelik, seejuures õrn, tähelepanelik, südamlilik. Tähelepanu äratasid noored ja ka staažikamad lauljad teisteski osades. Kõrge lavastuskultuur, hea stiilitunne, Puccini kaunist muusikast lähtuv poeetiline lavastus tuli südamest ja ka läks südamesse.

"Ma armastan seda maad tema entusiasmi pärast," ütles maestro Carlo Felice Cillario. "Kui ma peaksin veel kord Eestisse tulema, tahaksin ette võtta suuremaid projekte kui seekord. Teil on suurepärased lauljad."

Majaperemees Benoit (Uno Kreen) on tulnud üüriraha nõudma. Schaunard (Rauno Elp), Rodolfo (Vello Jürna) ja Colline (Mart Mikk) püüavad tema mõtteid mujale juhtida.